

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ НАТО
В УКРАЇНІ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Міжнародна науково-практична конференція
Львів, 23 вересня 2015 року

**IMPLEMENTATION OF NATO STANDARDS
IN UKRAINE: ACHIEVEMENTS AND
PROSPECTS**

International Conference
Lviv, September 23, 2015.

Львів – 2015

Імплементація стандартів НАТО в Україні: здобутки та перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 23 вересня 2015 року. / Упор. М.З.Мальський, О.С.Кучик. – Львів, факультет міжнародних відносин ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 52 с.

Тексти публікуються в авторській редакції з дотриманням стилю. Відповідальність за зміст матеріалів, фактологічний та цифровий матеріал несуть автори.

© Центр міжнародної безпеки та партнерства, 2015.

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2015.

*Вовк Р.В.
Львівський національний університет
імені Івана Франка
(м. Львів)*

НАТО В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Значним досягненням на шляху розбудови євроатлантичної системи безпеки за останні кільканадцять років можна вважати успішну реалізацію політики широкого та багатостороннього партнерства НАТО з країнами, що належали колись до ворожого табору. За цей час вдалося встановити глобальну мережу партнерських відносин практично з усіма країнами регіону. Більшість членів Варшавського договору разом з трьома колишніми республіками СРСР стали повноправними членами НАТО. Успішною можна назвати також програму співробітництва «Партнерство заради миру», до якої було залучено європейські країни та країни Центральної Азії. Численні програми, різні форми партнерства, спільні навчання та зустрічі керівників держав на найвищому рівні вказували на те, що ступінь довіри між партнерами досягнув такої відмітки, що ймовірність виникнення конфліктних ситуацій та протиріч невпинно наближатиметься до нескінченно малих величин.

Відносини України з Альянсом мають статус особливого партнерства і займають важливе місце у зовнішній та внутрішній політиці нашої держави. Хартія про особливе партнерство, підписана у 1997 році, заклала базові принципи відносин між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору. Серед визначених принципів насамперед сторони зобов'язалися “визнавати, що безпека всіх держав у регіоні ОБСЄ є неподільною, що жодна країна не може будувати свою безпеку за рахунок безпеки іншої країни, та що жодна країна не може розглядати жодну частину регіону ОБСЄ як сферу свого впливу”¹.

¹ Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору -

У Хартії йдеться, що союзники по НАТО продовжуватимуть підтримувати суверенітет та незалежність України, її територіальну цілісність, демократичний розвиток, економічне процвітання та її статус без'ядерної держави, а також принцип непорушності кордонів, як ключові фактори стабільності та безпеки в Центральній-Східній Європі та на континенті в цілому. Пункт 15 Хартії говорить: “Україна та НАТО створять кризовий консультативний механізм для проведення спільних консультацій в будь-якому випадку, коли Україна вбачатиме пряму загрозу своїй територіальній цілісності, політичній незалежності або безпеці”².

З огляду на агресивні дії Російської Федерації, що привели до окупації території України та військового вторгнення зі значними людськими і матеріальними втратами, виникає ряд запитань щодо організації європейської безпеки загалом та виконання домовленостей Хартії зокрема. За тих півтора року, відколи російські “зелені чоловічки” вторглися на територію України, міжнародне співтовариство і НАТО в тому числі не змогли запропонувати дієвих механізмів припинення бойових дій та відновлення територіальної цілісності України. Це наводить на думку на те, що НАТО, як найпотужніший гравець у сфері глобальної безпеки, не доклав достатньо зусиль для підтримки безпеки одного зі своїх партнерів, про що йшлося в домовленостях з Україною, або насправді Альянс не володіє дієвими механізмами реагування на сучасні виклики та загрози. Зрештою, не виключено, що ризики, пов'язані з війною в Україні, країни-члени НАТО не оцінюють достатньо високо, щоб активніше реагувати на них.

У нормативних документах, що визначають діяльність Альянсу, та неодноразово у виступах генерального секретаря відзначалося, що НАТО постійно перебуває в процесі трансформації, адаптуючись до нового динамічного

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_002

² Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору -

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_002

середовища, виникнення нових та трансформації старих загроз. Великою мірою це відповідає дійсності: операції в Афганістані, Іраку, Лівії, Середземному морі, Індійському океані говорять про те, що НАТО намагається реагувати на загрози в світі. Є позитивні результати також у сфері боротьби з тероризмом, кіберзлочинністю, піратством, запобіганню поширення зброї масового ураження, реагування на наслідки кліматичних змін, забезпечення енергобезпеки та ін.

Найбільшими загрозами сучасній світовій безпеці керівник Об'єднаного комітету начальників штабів США Мартін Демпсі назвав російську агресію та світовий тероризм. “Ми дійшли згоди, що НАТО дійсно повинно зайнятися обома загрозами, і що НАТО має можливість і ресурси це зробити. Нам не треба вибирати, яка з загроз є важливішою”, – сказав він³.

Занепокоєність стосовно загрози з боку Росії найбільше виявляють країни, що знаходяться на східних кордонах Альянсу. У відповідь на це Альянс на початку вересня відкрив шість командних пунктів в Литві, Латвії, Естонії, Польщі, Болгарії та Румунії, завдання яких полягає у сприянні застосуванню сил швидкого реагування НАТО та координація навчань. У кожному з таких пунктів працюватиме близько сорока офіцерів, які на місці оцінюватимуть ситуацію та здійснюватимуть координацію спільних зусиль.

Нещодавно створені нові підрозділи супершвидкого реагування НАТО “Вістря списа” у вигляді бригади сухопутних військ чисельністю близько п'яти тисяч, які будуть готові протягом 48 годин виконувати бойові завдання. У разі потреби ця бригада буде підтримуватися ще двома наземними бригадами швидкого реагування загальною чисельністю до 30 тис. осіб.

За останні кілька місяців відбулися масштабні військові навчання на суші та на морі, які продемонстрували готовність Альянсу захищатися та певною мірою додали впевненості країнам Центрально-Східної Європи. Попереду в жовтні-листопаді повинні відбутися наймасштабніші військові

³ U.S. Department of Defense - <http://www.defense.gov/News-Article-View/Article/603963>

навчання Trident Juncture, до яких будуть залучені 36 тис. осіб із використанням сухопутних та морських сил і авіації з більше ніж 30 країн-членів та партнерів НАТО. Навчання відбуватимуться в Італії, Іспанії та Португалії. Основна мета навчань показати готовність Альянсу реагувати на нові виклики безпеці в різних площинах та в умовах “гібридної війни” зокрема.

Неодноразово проводились спільні навчання військових підрозділів НАТО із Збройними Силами України. Багато з них носить уже регулярний характер і крім того, що це дає змогу відпрацьовувати військову майстерність, також демонструє політичну підтримку держави.

Усі прийняті та заплановані заходи НАТО покликані продемонструвати силу і згуртованість країн-членів та готовність відповісти на нові загрози і виклики. Однак питання щодо того як, коли і за яких обставин Альянс буде застосувати свої сили і чи будуть вони достатніми для подолання загроз залишається відкритим.

*Тодоров І.Я.
Ужгородський національний університет
(м. Ужгород)*

ВЗАЄМИНИ УКРАЇНИ З НАТО В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ (2015 Р.)

Стратегія національної безпеки України визначає загальні принципи, пріоритетні цілі, завдання і механізми захисту життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Стратегія національної безпеки України є основним документом оборонного планування. Стратегія є основою для діяльності органів державної влади у сфері національної безпеки. Виходячи з її положень

розробляються доктринальні документи з питань воєнної безпеки, зокрема воєнна доктрина, основні напрями зовнішньої політики, стратегії інформаційної безпеки, кібербезпеки, реформування сектору безпеки і оборони, інших нагальних питань національної безпеки тощо. Органи державної влади керуються Стратегією при розробленні та реалізації законодавчих актів, концепцій, доктрин, стратегій, програм, планів та окремих заходів, укладенні міжнародних договорів і угод, інших міжнародно-правових документів.

В лютому 2007 р. указом Президента В.Ющенко була затверджена перша Стратегія національної безпеки України. В ній чітко була визначена мета приєднання до Організації Північноатлантичного договору. В червні 2012 В.Янукович ухвалив новий варіант Стратегії, яка відповідала т.з. «позаблоковому статусу».

Стратегія національної безпеки України в новій редакції з'явилася 26 травня 2015 р. Вона визначила, що Революція гідності проти корумпованої влади, яка під тиском ззовні намагалася перешкодити європейському вибору Українського народу, відкрила перед Україною можливості для побудови нової системи відносин між громадянином, суспільством і державою на основі цінностей свободи і демократії. Прагнучи перешкодити волі Українського народу до європейського майбутнього, Росія окупувала частину території України - Автономну Республіку Крим і місто Севастополь, розв'язала воєнну агресію на Сході України та намагається зруйнувати єдність демократичного світу, ревізувати світовий порядок, що сформувався після закінчення Другої світової війни, підірвати основи міжнародної безпеки та міжнародного права, уможливити безкарне застосування сили на міжнародній арені.

Серед основних цілей Стратегії - мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону України, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина, забезпечення нової якості

економічного, соціального і гуманітарного розвитку, забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО. Тобто в новій редакції відновлена євроатлантична мета України. Проте зроблено це доволі скромно. Це обумовлено насамперед складною геополітичною ситуацією у світі. Найбільш актуальною загрозою національній безпеці України є агресивні дії Росії. Йдеться про створення і всебічну підтримку, зокрема військову, маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей, тимчасову окупацію території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

Стратегія констатувала неефективність системи забезпечення національної безпеки і оборони України через несформованість сектору безпеки і оборони України, інституційну слабкість, непрофесійність, структурна незбалансованість органів сектору безпеки і оборони, недостатність ресурсного забезпечення та неефективне використання ресурсів у секторі безпеки і оборони, відсутність ефективних зовнішніх гарантій безпеки України.

Окремий параграф Стратегії присвячений особливому партнерству з НАТО. Україна розглядає розвиток особливого партнерства з НАТО на основі Хартії про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору, Декларації про її доповнення від 21 серпня 2009 року та Річних національних програм співробітництва Україна - НАТО як пріоритетний напрям своєї безпекової політики. Співробітництво з НАТО сприяє утвердженню в Україні демократичних цінностей, формуванню стабільного безпекового середовища, є важливим інструментом підтримки реформ, зокрема у секторі безпеки і оборони, а також забезпечує спільну протидію сучасним безпековим викликам і загрозам. Виходячи з довгострокової цілі приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, основу якої складає НАТО, Україна поглиблюватиме співробітництво з Альянсом з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації, за такими напрямками: поглиблення політичного

діалогу з питань упровадження демократичних реформ і забезпечення регіональної безпеки; реалізації коротко- та середньострокових заходів щодо підвищення обороноздатності України, зокрема проведення спільних навчань; розвитку взаємодії в сфері безпекового і оборонного планування, зокрема шляхом періодичного проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони, за результатами якого уточнюватимуться документи оборонного і безпекового планування; упровадження реформ у секторі безпеки і оборони відповідно до стандартів НАТО; створення ефективного механізму реагування на кризові ситуації, що загрожують національній безпеці; участі в операціях НАТО з підтримання миру і безпеки; розвитку спроможностей щодо запобігання і боротьби з тероризмом, а також спільної боротьби з тероризмом; імплементації принципів Ініціативи НАТО з побудови цілісності, прозорості, добросовісності та зниження корупційних ризиків у секторі безпеки і оборони.

Пріоритетним завданням є досягнення повної сумісності сектору безпеки і оборони з відповідними структурами держав - членів НАТО, що має забезпечити можливість набуття у майбутньому членства України в Північноатлантичному альянсі з метою отримання дієвих гарантій державного суверенітету та територіальної цілісності України.

В тексті Стратегії Альянс згадується 19 разів. Зокрема, йдеться про запровадження інтегрованої системи освіти, бойової і спеціальної підготовки персоналу для органів сектору безпеки і оборони із залученням викладачів, інструкторів із держав - членів НАТО, поглиблення оборонно-промислового та військово-технічного співробітництва з іншими державами, насамперед державами - членами НАТО, розвиток Сил спеціальних операцій Збройних Сил України відповідно до доктрин і стандартів НАТО, створення системи управління, захищених телекомунікацій, розвідки, радіоелектронної боротьби, отримання оперативного доступу до даних аерокосмічної розвідки, приведення систем воєнної розвідки та військової контррозвідки у відповідність із стандартами НАТО, зміцнення взаємодії розвідувальних органів з партнерськими

спецслужбами держав - членів НАТО, захист державних інформаційних ресурсів, систем електронного врядування, технічного і криптографічного захисту інформації з урахуванням практики держав - членів НАТО, інтенсифікацію співпраці України з Альянсом в межах Трестового фонду НАТО для посилення спроможностей України у сфері кібербезпеки⁴.

2 вересня 2015 р. на засіданні РНБО України було схвалено і запропоновано для затвердження Президенту України проект нової редакції Военної доктрини України. Военна доктрина України базується на Стратегії національної безпеки України. Проект пройшов громадське обговорення іноземних радників, акредитованих при Офісі НАТО в Україні⁵.

Отже, Україна в середньостроковій перспективі спиратиметься на власні можливості та залишає за собою право обирати участь у системах колективної безпеки і оборони як спосіб гарантування державного суверенітету і територіальної цілісності України. Таким чином, реалізація Стратегії національної безпеки України неможлива без залучення міжнародної консультативної, фінансової, матеріально-технічної допомоги з боку Організації Північноатлантичного договору. А остаточна її імплементація можлива лише за умов набуття повноправного членства в Альянсі.

⁴ Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року "Про Стратегію національної безпеки України". Офіційний портал Верховної Ради України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: rada.gov.ua/news/http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015

⁵ Прес-реліз за результатами засідання РНБО України. Сайт Ради Національної Безпеки і Оборони України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/news/2253.html>.

*Радковець Ю.
Незалежний аналітичний центр
геополітичних досліджень «Борисфен Інтел»,
(м. Київ)*

РІШУЧИСТЬ НА ШЛЯХУ ДО НАТО ТА ЄС ЯК ЗАПОРУКА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ЗІ СТОРОНИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У цій статті розглядаються шляхи вирішення проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України в умовах жорсткої протидії цим процесам зі сторони Росії.

Ключові слова: Україна, НАТО, ЄС, Росія, євроатлантична інтеграція.

This article dedicated to solution approaches of the problems of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine in conditions of Russia's tough countermeasures to these processes.

Keywords: Ukraine, NATO, EU, Russia, Euro-Atlantic Integration.

У матеріалах аналітичного центру “Борисфен Інтел” вже неодноразово порушувались питання щодо можливих шляхів вирішення проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України в умовах жорсткої протидії цим процесам зі сторони Росії. Разом з тим, продовження збройної агресії Росії проти України, а також загроза розширення масштабів вторгнення російсько-терористичних військ вглибину української території вимагає вжиття Україною більш рішучих дій із забезпечення безпеки країни.

Насамперед, це стосується прийняття політичних рішень та здійснення реальних кроків щодо набуття Україною членства в НАТО і ЄС. Вирішення даного питання має принципово важливе значення не тільки для України, але й для Північноатлантичного союзу та Європейського Союзу і відповідає взаємним інтересам сторін у новій геополітичній

ситуації, що складається в світі та Європі внаслідок порушення Росією всієї системи міжнародної та європейської безпеки, яка склалася після Другої світової війни.

Як показує досвід країн колишнього СРСР і країн Варшавського договору, лише членство в НАТО може надати реальні гарантії їх безпеки особливо в умовах посилення агресивності зовнішньої політики Росії, яка не зупиняється перед застосуванням збройної сили та навіть ядерного шантажу для досягнення своїх геополітичних цілей. Прикладом цього є ситуація довкола країн Балтії, які вважаються Москвою “сферою її історичного та геополітичного впливу”, що робить їх потенційними об’єктами агресії з боку РФ.

В умовах загострення протистояння між Росією та Заходом режим В. Путіна посилює тиск на Литву, Латвію та Естонію, в т. ч. із застосуванням методів “гібридної війни” і військових провокацій у Балтійському регіоні та поблизу їх кордонів, а у випадку з естонським офіцером навіть порушуючи його. Разом з тим, неминучість спільної відповіді НАТО (згідно зі ст. 5 Північноатлантичного договору) стримує можливість силових дій Москви на балтійському напрямку. За словами Президента Литви Д. Грібаускайте, якби країни Балтії не стали членами НАТО, вони б уже давно були окупованими Росією.

Все це безпосередньо стосується також і України та інших країн європейського і демократичного вибору колишнього СРСР. Так, відмова провідних європейських держав надати Україні та Грузії можливість приєднання до Плану дій щодо членства в НАТО під час Бухарестського саміту Альянсу в квітні 2008 року небезпідставно була розцінена Москвою як слабкість Заходу та його готовність йти на поступки Росії, в т. ч. з питань, що стосуються безпеки та інтересів НАТО і ЄС.

В свою чергу, така позиція країн-членів НАТО та об’єднаної Європи фактично розв’язала руки Росії щодо реалізації її неоімперської політики на пострадянському просторі, включаючи застосування збройної сили проти колишніх радянських республік. Свідченням цього стали напади РФ спочатку на Грузію в 2008 році, а у 2014 році — на Україну

(анексія Криму та збройна агресія на Донбасі), що зруйнувало архітектуру системи безпеки в Європі.

Наведені вище проблеми завдали суттєвих збитків авторитету та інтересам НАТО і ЄС, що вже визнається і провідними західними політиками. Зокрема, за словами впливового американського сенатора Дж. Маккейна під час його візиту до Києва в червні ц. р., відмова НАТО від надання Україні членства в Альянсі стала найбільшою стратегічною помилкою Північноатлантичного союзу за весь час його існування.

Більш того, на сьогоднішній день розвиток ситуації довкола України фактично визначає майбутнє НАТО та ЄС. Так, у випадку отримання Росією перемоги над Україною, Москва значно посилить свої можливості щодо здійснення експансії у західному напрямку тепер вже проти країн Балтії та Центрально-Східної Європи. При цьому відмова Заходу надати дієву допомогу у захисті України розглядається режимом В. Путіна як підтвердження всездозволеності та безкарності дій Росії.

З урахуванням наведених обставин, допомога Україні зі сторони західних країн та міжнародних організацій лише у формі фінансової та певної військово-технічної підтримки нашої Держави, а також введення політико-економічних санкцій проти Росії є дуже важливою, але явно неадекватною реальній ситуації і не може істотно перешкодити Москві у досягненні її цілей. Вирішити проблему може лише поєднання зазначених дій Заходу з рішучими політичними рішеннями та практичними діями НАТО щодо включення України до складу Північноатлантичного союзу, незважаючи на негативну реакцію Росії та погрози Москви здійснити адекватні кроки у відповідь.

Так, на сьогоднішній день Захід та Росія фактично знаходяться у стані “холодної війни”, а режим В. Путіна вже практично здійснює збройну агресію проти України. За таких обставин жодні “адекватні кроки” Москви вже не змінять ситуацію і не зроблять її набагато складнішою чи небезпечнішою для Європи, НАТО/США та України.

Крім того, як зазначалося вище, отримання Росією перемоги над Україною змусить Європу захищати себе власними силами та платити за свою безпеку набагато більшу ціну. З огляду на це, НАТО та ЄС, а також їх країни-члени мають розглядати допомогу Україні (в т.ч. у контексті її європейської та євроатлантичної інтеграції) як реальні інвестиції, перш за все, у власну безпеку та витрати на власні оборону і захист.

Водночас, нагальність та принципова важливість членства України в НАТО як для нашої Держави, так і для всього Західного світу, вимагають відмови сторін від формальних, бюрократичних та псевдодемократичних процедур приєднання країни до Північноатлантичного союзу.

Насамперед, це стосується статутних вимог Альянсу щодо неможливості прийняття до складу організації нових членів, які знаходяться у збройному конфлікті з іншими країнами та мають неврегульовані територіальні проблеми, а також вимог окремих політичних сил України щодо необхідності проведення референдуму в країні з питання її зовнішньополітичного вибору.

По-перше, Росія сама відмовляється визнати себе стороною збройного конфлікту з Україною. Тим самим, з формальної точки зору, наша Держава і не знаходиться у стані війни з іншими країнами.

По-друге, свого часу до складу Північноатлантичного союзу була прийнята ФРН, яка опинилася розділеною після Другої світової війни і до теперішнього часу не набула остаточної територіальної цілісності (враховуючи незаконне утримання Росією Східної Пруссії, яка була передана в управління СРСР у 1945 році лише на 50 років).

По-третє, майже всі нові члени НАТО вступали до складу Альянсу без проведення жодних референдумів з даного питання, що і не є обов'язковою вимогою Північноатлантичного союзу. Більш того, в умовах, що склалися довкола України, переважна частина українського населення і так демонструє підтримку європейського та євроатлантичного вибору держави, що і показала "Революція Гідності" у 2014-2015 роках.

Таким чином, членство України в НАТО є лише питанням політичної волі керівництва нашої Держави та

Північноатлантичного союзу, яка має бути виявлена в інтересах як української (національної), так і європейської та євроатлантичної безпеки.

Демонстрація рішучості, послідовності та невідворотності намірів сторін з даного питання дозволить посилити безпеку України та усього Західного світу перед реальною загрозою з боку Росії, а також підтвердити авторитет НАТО як єдиної на сьогодні впливової міжнародної організації, здатної гарантовано захистити інтереси її членів та партнерів.

*Кучик О.С.
Львівський національний університет
імені Івана Франка
(м. Львів)*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ ТА МЕХАНІЗМІВ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З НАТО В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ.

Проаналізовано форми та механізми співпраці між Україною та НАТО у контексті нових викликів та загроз що виникли в наслідок змін міжнародної системи безпеки на регіональному та глобальному рівні. Виокремлено чинники та фактори змін та проаналізовано ефективність моделі співпраці.

Ключові слова: НАТО, Україна, російсько-український конфлікт, регіональна система безпеки.

Сучасна динаміка міжнародних відносин ставить перед державами на міжнародній арені якісно нові вимоги зумовлені необхідністю пошуків ефективних методів гарантування, насамперед національної безпеки власних держав. У цьому контексті важливим видається спроба аналізу ролі та місця одного з ключових міжнародних гравців у сфері гарантування міжнародної безпеки – Північноатлантичного Альянсу.

Особливої гостроти це завдання додають події пов'язані з агресією Російської Федерації проти України, та спробами останньої знайти ефективний механізм протистояння російській експансії.

Початок співробітництва України з Альянсом став до певної міри проривом у стосунках у процесі руйнування біполярної системи міжнародних відносин на початку 90-х років минулого століття, для якого характерним залишався декларативний характер розвитку стосунків. Участь України однією з перших пострадянських республік у Програмі Партнерства заради миру давало певні надії на розвиток ефективної співпраці між сторонами. Хартія про особливе партнерство 1997 року відкрила перед Україною широкі можливості за діяння власного потенціалу для модернізації країни починаючи оборонним та військово-промисловим сектором й завершуючи сферою соціально-економічного та громадянського розвитку.

Водночас інтеграційні процеси на пострадянському просторі під загальною орудою політичного керівництва Російської Федерації визначили певний крен у відносинах з Альянсом на користь декларативності. Незважаючи на певну активізацію стосунків через створення українсько-польського батальйону чи інших інституцій співпраці все ж така співпраця носила фрагментарний характер.

З новою силою співпраця з Альянсом розвинулася у середині першого десятиріччя XXI століття коли перед Україною постали нові виклики її національній безпеці у вигляді наростаючої експансії Російської Федерації котра почала все гучніше заявляти власні реваншистські ідеї щодо повернення до радянської геополітики вважаючи Росію правонаступником СРСР зі всіма наслідками.

Спроба отримання Україною Плану дій щодо членства в НАТО протягом президентства В.Ющенка призвели до краху ідеї тіснішої інтеграції до Альянсу оскільки не знайшли не лише підтримки суспільства всередині країни, а й наштовхнулися на шалений спротив російського політикуму котрий вважає Україну сферою власних впливів. До того ж рівень співпраці між РФ та Альянсом попри антинатовську риторику офіційного

Кремля, на той час виглядав набагато інтенсивніший у порівнянні з українським досвідом кооперації. Тиск на провладні структури в Україні призвели до «програшу» на Бухарестському саміті НАТО й загалом до згорання такої співпраці, а з 2010 року й виключення Альянсу з нормативно-правових документів які регулювали зовнішньополітичну діяльність держави. До цього слід додати, що за твердженнями представників РФ при Північноатлантичному Альянсі головним результатом співпраці між сторонами у 2011 році «стала відмова України від ідеї інтеграції та поглиблення співпраці з Альянсом».

«Вимушеність» повернення до активної співпраці з Альянсом зумовив новий виток напруженості та актуалізація російського реваншизму на пострадянському просторі котрий пройшов непоміченим у 2008 році у Грузії, поширення та закріплення російських впливів у Вірменії та Придністров'ї тощо.

З огляду на анексію Криму та воєнну агресію Росії на сході України питання активізації, а навіть й повної інтеграції до цієї оборонної структури паростає з неовою силою та набирає практичних форм співпраці, що виливається у проведення низки спільних військових навчань різного рівня та посилення співпраці в оборонній, військово-промисловій та безпековій сферах.

Така співпраця зумовлює загострення загальнополітичної ситуації на міждержавному рівні у відносинах з Російською Федерацією, а з іншого демонструє необхідність оптимізації українського суспільного простору до стандартів та принципів життя країн членів Альянсу, котрі впевнені за гарантування власної національної безпеки від реваншизму у сучасних міжнародних відносинах.

Актуальним на сьогодні залишається питання переходу збройних сил на стандарти НАТО з метою не лише набуття членства чи повної інтеграції, а насамперед координації спільних зусиль країн Альянсу й України в подоланні російського реваншизму, насамперед у Європі.

*Шемаєв В.М.,
Національний інститут стратегічних досліджень
при Президентові України
(м.Київ)*

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ПІСЛЯ ПРИПИНЕННЯ КООПЕРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ З РФ

Розглянуто проблему експортної орієнтованості вітчизняного оборонно-промислового комплексу після припинення коопераційних зв'язків з РФ. Запропоновано шляхи та напрями розвитку міжнародного військово-технічного співробітництва України з країнами – членами ЄС та НАТО.

Ключові слова: міжнародне військово-технічне співробітництво, оборонно-промисловий комплекс, кооперація, експорт товарів військового призначення.

The problem of the export orientation of the domestic defense industry after the termination of cooperation relations with Russia. The ways and directions of international military-technical cooperation between Ukraine and the countries - members of the EU and NATO.

Keywords: international military cooperation, military-industrial complex, cooperation, export of military goods.

Проблема експортної орієнтованості та залежності вітчизняного оборонно-промислового комплексу від продукції підприємств Російської Федерації (РФ) гостро постала після того, як РФ порушила нашу територіальну цілісність. Вочевидь, вітчизняні підприємства оборонно-промислового комплексу не можуть виконувати зовнішньоекономічні контракти з підприємствами РФ у форматі міжнародних угод

Обмеження співробітництва з Російською Федерацією у військово-технічній сфері вже частково запроваджені на

виконання Указу Президента України № 691 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 серпня 2014 року «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної політики»*, пунктом 7 якого передбачено вжити заходів щодо припинення експорту до РФ товарів військового призначення та подвійного використання з метою кінцевого військового використання їх у Російській Федерації. Винятком залишається космічна техніка, яка застосовується для досліджень та використання космосу в мирних цілях у межах міжнародних космічних проектів за умови надання висновку Державного космічного агентства України з інформацією про отримання звернення від іноземного партнера стосовно необхідності продовження Україною поставок вказаних товарів згідно з відповідним багатостороннім міжнародним проектом у космічній галузі, а також застосування ядерних матеріалів, технологій, устаткування, установок, спеціальних неядерних матеріалів та пов'язаних із ними послуг, джерел іонізуючого випромінювання. Для забезпечення захисту національних інтересів і відповідно до статті 16 Закону України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання»** Держекспортконтроль України, починаючи з 20 червня 2014 року, зупинив дію дозволів на експорт товарів військового призначення до Російської Федерації та на транзит територією України товарів військового призначення та подвійного використання. Крім того, на виконання зазначеного указу Президента з 12 вересня 2014 року зупинено дію генеральних та відкритих дозволів на експорт до Російської Федерації товарів, які підпадають під дію пункту 8 Порядку державного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 1807 від 20 листопада 2003 року, про що також було поінформовано відповідних суб'єктів міжнародних передач товарів та митні органи України.

У цілому, за інформацією Держекспортконтролю України, на початок 2015 року було зупинено дію 222 дозволів (129 – разових, 47 – генеральних, 46 – відкритих), наданих 46

суб'єктам здійснення міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання. Виходячи з необхідності забезпечення захисту національних інтересів, доцільно нормативно запровадити ембарго й на отримання товарів військового призначення з Російської Федерації.

Для РФ це створить істотні проблеми й загрози у сфері розроблення, виробництва та реалізації ОВТ. Хоча обсяги ВТС України з РФ поступово знижувалися з рівня 30% загального збройового експорту України в 90х роках минулого століття до 10–12% в останні роки (це орієнтовно від 280 до 180 мільйонів доларів США у цінах відповідних років), але РФ конче важливо у сфері ВТС з Україною за будь-яких умов не втрачати ці 10–12%. Такий рівень Росія вимушена зберігати внаслідок: необхідності комплектації власних експортних версій ОВТ українськими вузлами та агрегатами (наприклад, на сьогодні в РФ виникли експортні проблеми через відсутність торпед та гідроакустичного обладнання українського виробництва); недоцільності створення дублюючих виробництв для тих ОВТ, які вироблятимуться не більше 7–10 років; беззаперечного технологічного лідерства деяких українських розробок (розроблення та виготовлення головок самонаведення для високоточної зброї; ракетне, авіаційне та корабельне двигунобудування тощо). Але головне – РФ втрачає важелі впливу на формування воєнно-технічної політики України загалом та тенденції функціонування й розвитку українського ОПК зокрема.

Для України давно вже доречно було обрати курс на подолання залежності від РФ у сфері ВТС, передусім шляхом диверсифікації постачань ОВТ та розвитку багатосторонніх проектів з оборонними компаніями західних держав. Вони завжди проявляли інтерес до ВТС з Україною. Враховуючи гнучкість торговельної політики західних постачальників, їхню готовність іти на офсетні контракти, лізинг, кредитування чи можливості переносу виробництва на територію країни-імпортера, Україна за умов розширення державного оборонного замовлення протягом наступних 5–7 років буде здатна здійснити переозброєння Збройних Сил сучасними видами ОВТ та

збільшити їхній експорт. При цьому національним товаровиробникам доцільно самостійно проводити маркетингову діяльність та переговори з країнами – стратегічними партнерами України, укладати прямі контракти з країнами-реципієнтами (третіми країнами), що сприятиме розширенню «географії» збуту та отриманню можливості імпорту необхідних товарів для виробництва української продукції та технологій для потреб вітчизняного виробника

Отже, для України припинення коопераційних зв'язків із РФ у сфері ВТС відкриває нові можливості щодо побудови оборонно-промислових коопераційних зв'язків із партнерами – країнами ЄС та НАТО, а також отримання нових ринків збуту продукції військового призначення та подвійного використання. Українським підприємствам ОПК необхідно зосередити увагу на диверсифікації ринків збуту їхньої продукції, зокрема завдяки укладенню прямих контрактів із країнами-реципієнтами (третіми країнами), оминаючи оборонно-промисловий комплекс РФ. Модернізацію підприємств ОПК потрібно проводити шляхом залучення іноземних інвестицій, передусім із країн – членів ЄС та НАТО, спільного виконання пріоритетних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, закупівлі критичних технологій та виробництва, а також підготовки професійних кадрів.

*Касян С. Я.,
Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара
(м. Дніпропетровськ)*

ЛОГІСТИЧНА ПІДТРИМКА РЕФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТІВ ЕКОНОМІКИ КРАЇН НАТО

На сьогодні з урахуванням імплементації стандартів НАТО важливим є створення концептуальних маркетингових та логістичних основ соціальних та економічних процесів. Перспективи подальшого розвитку досліджень за темою енергетичної складової формування економічних стандартів країн НАТО полягають у тому, що досягнення вигідних ринкових позицій на енергетичних ринках забезпечується системним впровадженням сучасних інноваційних технологій.

Ключові слова: енергетичні ринки, стандарти НАТО, енергозберігаючі технології, логістика, маркетингові комунікації.

For today taking into account implementation of standards of NATO creation of conceptual marketing and logistic bases of social and economic processes is important. Prospects of the subsequent development of researches behind a subject of a power component of formation of economic standards of the countries of NATO are that achievement of advantageous market positions in the energy markets is provided with system introduction of modern innovative technologies. **Keywords:** the energy markets, standards of NATO, the power saving technologies, logistics, marketing communications.

Вступ. Вітчизняні та світові енергетичні ринки характеризуються сталою тенденцією до зростання на основі системного збільшення попиту на енергетичні ресурси. При цьому важливими є раціональне координування та розподіл енергетичних потоків у рамках енергетичної системи

підприємств, промислових об'єднань, країни. З метою формування європейської ментальності у вітчизняних споживачів, посередників, постачальників, інших учасників ринкових процесів слід проводити відповідне маркетингове комунікаційне забезпечення створення і просування на ринки інноваційних енергозберігаючих технологій в Україні.

Основна частина. На сьогодні з урахуванням імплементації стандартів НАТО важливим є створення концептуальних маркетингових та логістичних основ соціальних та економічних процесів за рахунок відповідної комунікаційної підтримки, у т.ч. у мережі Інтернет [1]. Необхідно зменшувати використання газу в системах енергозабезпечення споруд при впровадженні комплексної системи енергогенерування з використанням енергії альтернативних джерел.

В умовах новітніх викликів у світі доцільно вирішувати такі завдання:

1. обґрунтувати необхідність маркетингового комунікаційного забезпечення просування новітніх технологій енергозбереження у промисловій та житлово-комунальній сферах економіки України;

2. порівняти погляди представників провідних наукових шкіл щодо концепції інноваційного перетворення електроенергетики – Smart Grid;

3. адаптувати позитивні економічні та маркетингові рішення у науці та промисловому секторі країн ЄС, США, Канади, Японії щодо маркетингової комунікаційної підтримки просування енергозаощаджуючих технологій, екологічно безпечного господарювання, запровадження „зеленого тарифу”.

Зазначені заходи сприятимуть реформуванню економічної сфери, що сприятиме набутті відповідності господарських процесів до економічної системи країн НАТО.

Вважаємо, що механізм і процедура комунікаційного роз'яснення важливості енергозаощадження з використанням альтернативних джерел енергії, екологічно безпечного господарювання економічних агентів в Україні буде враховувати певну послідовність та комунікаційну взаємодію складових комплексу маркетингових комунікацій, що

забезпечують просування енергоощадних технологій на основі альтернативних джерел генерування [2].

Комплекс інтегрованих маркетингових комунікацій підприємств, спрямованих на роз'яснення, підвищення поінформованості учасників ринкових процесів про невідкладність і економічну ефективність запровадження новітніх енергозберігаючих технологій, у т.ч. на базі альтернативних джерел енергії (сонячна енергія, тепло ґрунту і повітря) включатиме створення швидкооновлюваного сучасного Інтернет-сайту, на якому буде акумульовано наявні комунікаційні розробки [3].

На наш погляд, комплексний механізм надання логістичного сервісу та організації маркетингового логістичного розподілу під час планування та координації енергетичних та інформаційних потоків в умовах міської промислової та комунальної сфери в Україні буде оснований на обчисленні мінімізації втрат енергії під час руху.

Висновки. Перспективи подальшого розвитку досліджень за темою енергетичної складової формування економічних стандартів країн НАТО полягають у тому, що досягнення вигідних ринкових позицій на енергетичних ринках забезпечується системним впровадженням сучасних інноваційних технологій, якими безперечно є як Smart Grid, так і розроблені авторами енергетичні інтелектуальні системи. Конкурентоспроможність таких об'єктів забезпечується синхронізацією та перерозподілом енергетичних витрат та більшою продуктивністю генерації енергетичних потоків.

Список використаних джерел

1. Borkowski S. 2012. *Zasady zarządzania Toyoty w pytaniach*. Wyniki badań BOST. Oficyna Wydawnicza PTM. Warszawa.

2. Kwaśnicki Witold *Mały rząd, państwo minimum : a może raczej "bez rządu"?* / Witold Kwaśnicki // *W: Ład gospodarczy a współczesna ekonomia* / red. nauk. Piotr Pysz, Anna Grabska, Michał Moszyński. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014. – S. [243]-255.

3. Інвестиційно-інноваційні аспекти впливу фінансової інфраструктури на розвиток національного господарства

України [Текст] : кол. моногр. / [Смирнов С. О. та ін.] ; за заг. ред. д-ра фіз.-мат. наук, проф. С. О. Смирнова ; ДНУ. – Д. : Біла К. О., 2010. – 360 с. – ISBN 978-966-2447-29-3.

*Грибач О.В.,
КНЕУ ім. Вадима Гетьмана
(м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ СТАНДАРТІВ НАТО В ЗС УКРАЇНИ

Розглядається актуальний стан відносин України з НАТО. В роботі розкрито значення співробітництва України з НАТО з метою забезпечення державної безпеки. Наведено проблеми із застосуванням стандартів НАТО в ЗС України.

Ключові слова: НАТО, стандарти, імплементація, армія, національна безпека.

We consider the current state of relations between Ukraine and NATO. The work reveals the importance of Ukraine's cooperation with NATO to ensure public safety. Also it shows problems using NATO standards in the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: NATO, standards, implementation, army, national security .

Реалізація Україною стратегії вступу у НАТО і ЄС є одним з нагальних завдань для сучасної української державності, що обумовлюється проголошенням офіційним Києвом європейського вибору його зовнішньої політики. У світлі подій останніх двох років в Україні в забезпеченні національного суверенітету та цілісності держави посилилась роль міжнародних правовідносин в сфері оборони та техніки, а також в інших сферах, пов'язаних із спеціально-технічним

забезпеченням захисту кордонів України, проведення антитерористичних операцій, боротьби з організованою злочинністю тощо.

В умовах тимчасової окупації Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, проведення на частині території Луганської та Донецької областей антитерористичної операції та загальної ситуації, що склалася внаслідок агресії Російської Федерації стосовно України, Річна національна програма співробітництва Україна - НАТО на 2015 рік набула особливого значення для забезпечення захисту національних інтересів і безпеки України, передусім у контексті використання потенціалу та практичної допомоги НАТО та держав - членів Альянсу у підвищенні обороноздатності України для протидії агресії Російської Федерації шляхом задоволення невідкладних потреб у короткостроковій перспективі та реформування за стандартами НАТО сектору безпеки і оборони та оборонно-промислового комплексу.

Для фактичної реалізації міжнародного оборонно-технічного співробітництва була створена Спільна робоча група Україна – НАТО з оборонно-технічного співробітництва (СРГО), яка приймає участь у засіданнях комітетів і агенцій НАТО, діяльність яких пов'язана із сферою військово-технічного співробітництва, що надає змогу:

4. постійно отримувати інформацію про сучасний стан та напрями розвитку озброєння, здійснювати обмін досвідом у цій галузі як з державами-членами НАТО, так і з країнами-партнерами;

5. підвищити конкурентоспроможність підприємств національного оборонно-промислового комплексу (ОПК) на міжнародному ринку за рахунок використання технічних стандартів провідних країн світу та отримання інформації про сучасні відповідні методики і технології.

Стандарти НАТО охоплюють практично всі сфери діяльності військової складової блоку – від стандартів на каски і амуніцію, озброєння, засоби зв'язку до штабних процедур і керівних документів, оперативну діяльність і навіть на підготовку фахівців для роботи в багатонаціональних штабах.

Можливо, свідченням тієї уваги, яку приділяють в НАТО єдиним стандартам, може послужити такий факт. Практично кожна військова структура у складі центрального керівництва НАТО має відділи і комітети, що займаються стандартизацією. Координує всю цю діяльність Організація стандартизації НАТО (NSO).

В Міноборони стверджують, що впровадження стандартів НАТО в Україні буде сприяти реалізації вимог стратегічних документів України в галузі оборони і безпеки та трансформації Збройних сил України «у відповідності з світовими стандартами». Проте, є деякі проблеми із застосуванням стандартів НАТО в ЗС України:

- постійні труднощі різного характеру і розпорядження влади, згідно з яким українські оборонні підприємства повинні припинити співпрацю з Росією, значно підвищують ризики, пов'язані з переходами на стандарти НАТО. В Україні та її підприємств може не виявитися досить коштів, щоб провести всі необхідні програми і модернізувати виробництво у відповідності з новими стандартами. Таким чином, чимала частина підприємств, що займаються обслуговуванням збройних сил, з часом втратить і без того нечисленні замовлення.

- в українській армії вже на сьогодні два типу боеприпасу одного типу, тоді як ще недавно один патрон застосовувався і у всіх снайперських гвинтівках, і в кулеметах. Це, по-перше, «скасовує» уніфікацію боеприпасів у ЗС України, до якої прагне будь-яка армія світу. По-друге, породжує проблему починати виробництво патрона НАТО в Україні (що при прогнозованому мізерній замовленні навряд чи має сенс), або купувати його за кордоном, що робить армію залежною від імпорتنих поставок боеприпасів.

- ступень імплементації стандартів НАТО STANAG щодо оснащення підрозділів взаємо сумісним озброєнням і військовою технікою, які є стандартизованою угодою між країнами-членами НАТО щодо критеріїв (кількісних і якісних показників), які мають бути досягнуті в ході підготовки контингентів, для того щоб пройти сертифікацію й отримати дозвіл на участь в операціях і навчаннях НАТО.

На сьогодні, міжнародне співробітництво регламентовано чисельними нормативно-правовими актами. Однак, Україна є учасницею далеко не всіх міжнародних договорів. Перспективою подальшого розвитку міжнародного співробітництва в сфері спеціально-технічного забезпечення національної безпеки в Україні повинно стати розширення меж двосторонньої та багатосторонньої взаємодії з іншими державами та міжнародними організаціями, подальша модернізація спеціально-технічного забезпечення органів забезпечення національної безпеки у відповідності з міжнародними стандартами, реформування військової сфери та сфери оборони.

*Лунь Ю. О.
НУ "Львівська політехніка
(м. Львів)*

ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА НАТО В РАМКАХ ПАРТНЕРСТВА З УКРАЇНОЮ

Розглядаються основні комунікаційні підрозділи, що здійснюють інформаційну політику НАТО, зокрема структура та види діяльності Відділу інформації та документації НАТО в Україні.

The main communication units which implement NATO's information policy, including structure and kinds of activity of Information and Documentation Department of NATO in Ukraine are described.

Інформаційна діяльність НАТО полягає у роз'ясненні програм та заходів в галузі безпеки та оборони в першу чергу

країн-членів Альянсу, а також спрямована на встановлення системи зв'язків з урядами країн-членів, інформування громадськості про діяльність і завдання Організації Північноатлантичного договору, на впровадження нових технологій у системі забезпечення відповідних функціональних підрозділів.

Інформаційна політика Альянсу реалізується через Відділ інформації та преси, що складається із Служби преси та засобів масової інформації і Служби інформації, що має два підрозділи: планово-видавничий та зовнішніх зв'язків. Директор Відділу інформації та преси є Головою Комітету з питань інформації та культурних зв'язків.

Речник та служба преси і засобів масової інформації випускають офіційні комюніке від імені Альянсу і Генерального секретаря та проводить брифінги для журналістів спеціального та загального характеру. Служба преси та засобів масової інформації відповідає за акредитацію журналістів; видає прес-релізи, комюніке та промови Генерального Секретаря; готує щоденний огляд преси та добірку інформаційних матеріалів для працівників штаб-квартири НАТО в Брюсселі.

Відділ інформації та преси підтримує зв'язки з національними інформаційними службами та неурядовими організаціями і здійснює заходи спрямовані на інформування громадськості у кожній державі-члені НАТО щодо цілей і досягнень Альянсу. Він також організовує і фінансує міжнародні програми, у яких беруть участь громадяни держав НАТО і, спільно з країнами партнерами, здійснює заходи, спрямовані на поглиблення обізнаності громадян держав-членів НАТО та країн партнерів з цілями і завданнями Альянсу.

Розширення НАТО на Схід – нова стратегія зовнішньої політики блоку у XXI столітті, яка поставила нові завдання у галузі інформаційної політики, що полягає у роз'ясненні позицій Організації щодо європейської доктрини безпеки, на поглиблення обізнаності громадськості країн «нової демократії» з метою та завданнями Альянсу. Інформаційні програми НАТО включають використання засобів зв'язку через Internet, поширення позиційних матеріалів, доступ до джерел організації,

реагування на громадські запити, зв'язки із засобами масової інформації, проведення семінарів, інформаційних моніторинрів.

Інформаційна діяльність здійснюється через комунікаційні підрозділи НАТО: службу інформації та преси, службу зв'язків та інформаційних систем, ситуаційний центр НАТО, службу інформаційних систем штаб-квартири НАТО, підкомітет НАТО з питань управління радіочастотами, дорадчий комітет із засобів радіоелектронної боротьби, школу НАТО з систем інформації та зв'язку.

В Україні інформаційна діяльність НАТО проводиться відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Альянсом та урядом України про заснування Центру інформації та документації НАТО (ЦІДН), де зазначено, що діяльність Організації ставить за мету подолати застарілі психологічні стереотипи та ідеологічні упередження та допомагати створенню позитивного іміджу НАТО в Україні.

Метою роботи Центру є забезпечення вільного доступу до інформації про НАТО для урядових структур, ЗМІ , суспільства; запровадження загальної комп'ютерної мережі документації Альянсу з електронним доступом для громадськості; організацію та проведення семінарів з проблем європейської безпеки і ролі НАТО при регулюванні конфліктних ситуацій; інформування про програми НАТО для України; моніторинг закордонних та українських ЗМІ з питань діяльності НАТО в галузі гуманітарного співробітництва; інформаційний супровід візитів офіційних осіб, представників неурядових організацій, ЗМІ в штаб-квартиру Організації.

Слід зазначити, що крім матеріалів англійською та французькою мовами цілий ряд публікацій ЦІДН здійснює українською мовою. Для прикладу: «Довідник НАТО», «НАТО Ревю», «Новини НАТО» та ін. Крім цього варто згадати такі інформаційні ресурси Центру, як видання, що розповсюджуються безкоштовно, література, навчальні програми, матеріали семінарів, конференцій.

Структура організаційної веб-сторінки НАТО достатньо розгалужена, проте функціонально впорядкована. Головна сторінка подає новини та останні події, візити Генерального

секретаря НАТО, проведені зустрічі та саміти, тут же розміщена довідкова інформація про Альянс, короткий огляд програм та діючих місій. Ця сторінка містить основні пункти меню, тобто виконує функцію карти сайту: Інші мови (Other languages); Організація (Organisation); Публікації (Publications); Актуальні проблеми (Issues); Мультимедіа (Multimedia) та ін.

Інформацію про види діяльності ЦДН в Україні подає україномовний модуль веб-сторінки на якому існує сервіс розсилки електронних публікацій через електронну пошту а також подається український варіант NATO Update – хронологію всіх майбутніх та минулих заходів та подій, участь у яких брала НАТО.

*Доскіч Л.С.
НУ "Львівська політехніка
(м. Львів)*

АКТУАЛІЗАЦІЯ МІЖІНСТИТУЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ КРІЗЬ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТАНДАРТІВ НАТО

Розкриваються інформаційно- комунікативні механізми взаємодії органів місцевого самоврядування України та Польщі. Звернено увагу на необхідності активізації співпраці з врахуванням стандартів НАТО.

Ключові слова: Україна, Польща, політико-комунікативні стратегії, інформаційно-комунікативна співпраця, імплементації, місцеві органи влади,.

Information and communication mechanisms of interaction between local governments of Ukraine and Poland are disclosed and analyzed. Attention is paid to the needs of cooperation with regard to NATO standards.

Key words: Ukraine, Poland, political and communication strategies, information and communication cooperation, implementations, local governments

Особливо актуальною є проблема оптимізації політико-комунікативного простору взаємодії органів місцевого самоврядування України та Польщі, що може, стати вагомим інструментом реалізації європейського зовнішньополітичного вибору України. Вагому науково-теоретичну й політико-практичну роль у цьому процесі може відіграти формування й реалізації ефективних стратегій взаємодії органів місцевого самоврядування з використанням сучасних інформаційно-комунікативних технологій та стандартів НАТО .

Докладний аналіз системи місцевого саморядування в Польщі на сучасному етапі може бути предметом окремої розвідки, лише нагадаємо, що в 1999 р. відбулися принципові зміни в діяльності територіального самоврядування цієї країни, де утвердилося три рівні структур: гмінне самоврядування(основний рівень); повітовий рівень(місцеве самоврядування, до складу якого входять декілька гмін) та воеводське самоврядування (регіональний рівень, до складу входять кілька повітів)[5, С.53].

Як результат реформи модель влади змінилася на користь громад та реалізації їхніх прав на самоврядування, а ефективне самоврядування стало поштовхом до соціально-економічного розвитку громад і сіл[3, С.4].

Не викликає заперечення раніше висловлене твердження О. Ромашко, що в період кардинальних суспільних перетворень на комунікацію об'єктивно покладаються особливі функції(створення демократичного середовища для толерантної взаємодії людей і груп та реінтеграції всього суспільства навколо нової системи ціннісних орієнтирів)[4, С.1], яке, на нашу думку, набуває особливої актуальності після перемоги Революції гідності загалом та переходу до реальної втілення європейського цивілізаційного вибору України, у тому числі, через поглиблення співробітництва на регіональному й локальному рівнях, оновлення засад побратимства між містами.

Найбільш тісною та плідною є співпраця саме українських та польських міст, що обумовлено як історичними чинниками, так і євроінтеграційними векторами розвитку України. Але, в той же час, в цій діяльності, як вірно виокремила О. Богородецька, відчувається вплив внутрішніх (пасивність певної частини міст у розвитку відносин у практичній площині) та зовнішніх(недостатній рівень державної підтримки та фінансування розвитку міст) проблем, які, на наше переконання, можна ефективно вирішувати на основі активізації інформаційно-комунікативної взаємодії, котра не потребує значних фінансових інвестицій та дозволить розкрити потенціал громадянського суспільства, котре відіграло вирішальну роль у Революції гідності, зокрема на місцевому рівні.

На наше переконання, вагоме місце процесі не тільки інституційної, але й у політико-комунікативної трансформації системи місцевого самоврядування в Україні, з врахуванням досвіду Польщі, може відгравати формулювання й практична реалізація стратегії інформаційної відкритості органів місцевого самоврядування як складової ширшої проблематики інформаційної відкритості влади загалом. Слідом за Н. Крук, хочемо наголосити, що інформаційна відкритість влади в інтересах не тільки суспільства, а й органів влади, оскільки, отримуючи об'єктивну інформацію про діяльність державних інститутів, про політичні, економічні та соціальні реформи, громадяни охоче підтримують проведену ними політику, а низький рівень інформаційної відкритості влади, а значить, інформованості суспільства про дії влади, є причиною негативного ставлення населення до проведення реформ, і до влади в цілому[2, С.1].

За таких обставин місцеві органи самоврядування мали б вступати в ефективніший у діалог зі своєю громадою, тестуючи ідеї щодо місцевого розвитку, формуючи активні громадські групи, проводячи роз'яснювальну роботу щодо непопулярних рішень, збираючи інформацію про загрози громадській безпеці; змагаючись з іншими містами за туристів, інвесторів і навіть мешканців; розвиваючи партнерство з іншими веб-ресурсами тощо.

Проте найактуальнішим на сьогоднішньому етапі реформування системи територіальної організації влади в Україні загалом та місцевого самоврядування особливо, на нашу думку, має стати завдання вироблення та реалізації цілеспрямованої інформаційно-комунікативної кампанії щодо відповідних законодавчих змін, передовсім у ході об'єднання територіальних громад.

Таким чином, на підставі попереднього політико-комунікативного аналізу, з врахуванням досвіду реформування та функціонування місцевого самоврядування в Польщі, вказано, на необхідність розробки й активного впровадження в процесі трансформації основ та інструментів реалізації місцевого самоврядування в Україні стратегій й практик підвищення можливостей доступу мешканців сіл та міст до органів самоврядування своїх громад, зростання їх відкритості й доступності діяльності, формування й підвищення інституційної, інвестиційної та туристичної привабливості їх брендів.

Список використаних джерел та літератури

1. Богородецька О. Проблеми та перспективи формування побратимських зв'язків міст України та Польщі [Електронний ресурс] / О. Богородецька. – Режим доступу: [. irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...DOWNLOAD...PDF/...pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...DOWNLOAD...PDF/...pdf).

2. Крук Н. В. Інформаційна відкритість влади як принцип діяльності органів державної влади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец: 23.00.02 „Політичні інститути та процеси”/ Крук Н. В.; Національний університет „Одеська національна юридична академія”. – Одеса, 2014. – 18, [1] с., вкл. обл. – Бібліогр.: с. 14-15.

3. Попова О. Реформуємо місцеве самоврядування „як у Польщі”: хто більше? / О. Попова // Дзеркало тижня – Україна. – 2015. – № 4(7 лютого). – С.

4. Ромашко О. О. Політична комунікація як фактор соціокультурної реінтеграції сучасного українського суспільства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ.

наук: спец: 23.00.02 „Політичні інститути та процеси”/ О. О. Ромашко ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2007. – 18, [1] с., вкл. обл. – Бібліогр.: с. 14-15.

5. Тищенко Ю. Моделі політичної комунікації: політичні партії та громадянське суспільство / Ю. Тищенко, П. Байор, М. Товт, С. Горобчишина; Укр. незалеж. Центр політ. дослідж. – К.: [Агенство „Україна”], 2010. – 148 с.

*Максимець В.
НУ «Львівська політехніка»
(м.Львів)*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТАНДАРТІВ НАТО СЛОВАЦЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Розглядаються інституційно-процедурні механізми імплементації стандартів НАТО Словацькою Республікою, теоретико-методологічні засади стратегії та практика реалізації стратегії євроатлантичної інтеграції Словацької Республіки.

Ключові слова: НАТО, словацький досвід, євроатлантична інтеграція.

We consider the institutional and procedural mechanisms for the implementation of NATO standards the Slovak Republic, theoretical and methodological principles of strategy and practice strategy implementation Euro-Atlantic integration of the Slovak Republic.

Keywords: NATO, the Slovak experience, Euro-Atlantic integration.

Після проголошення незалежності Словацька Республіка вперше була змушена самостійно визначити свої зовнішньополітичні пріоритети. Словацький уряд однозначно декларував бажання країни інтегруватися до воєнно-

політичного союзу. Адже членство в НАТО, з одного боку, сприятиме виходу з постімперського простору та збереженню свободи дій на майбутнє, а з іншого – вступ до Альянсу міг би підштовхнути до прискорення внутрішньополітичних перетворень в середині країни. Словаччина в числі перших в лютому 1994 року приєдналася до програми «Партнерство заради миру». В тому ж році приєдналася до Програми планування процесів та аналізу, а у листопаді 1995 року прийняла Програму індивідуального партнерства. За ініціативи опозиції, у 1997 році у Словаччині була здійснена спроба проведення загальнонаціонального референдуму [4]. Референдум був визнаний ЦВК нелегітимним через численні порушення.

У 1994-1998 рр. Словаччина переживала небезпечний період досить авторитарного керівництва. На словах влада підтримувала вступ до НАТО, але фактично всіляко його гальмувала. Тогочасний прем'єр Володимир Мечіяр загравав з Росією і навіть говорив про тісну військову співпрацю. Зрозуміло, що за таких обставин не могло бути й мови про приєднання Словаччини до Альянсу. При цьому головною все ж таки була відсутність у країні демократії, що є абсолютно необхідною умовою для членства [1]. Багатовекторність словацької зовнішньої політики виявилася неефективною, а ставка на Росію себе не виправдала, тож Словаччина опинилася в міжнародній ізоляції.

Після приходу до влади у 1998 році, колишня опозиція на чолі з Мікулашем Дзуріндою стала проводити узгоджену політику на інтеграцію в євроатлантичну структуру безпеки, з повністю оновленим демократичним механізмом, розпочався процес реалізації реформ, зміцнилася євроатлантична зовнішньополітична орієнтація. У березні 2001 року Національна Рада Словацької Республіки прийняла нову стратегію безпеки, в якій було проголошено курс на приєднання до НАТО. 21 лютого 2002 року на Празькому саміті Словаччину офіційно запросили вступити в Альянс, тож 29 березня 2004 року вона стала повноправним членом НАТО.

Процес входження Словаччини до Північноатлантичного

альянсу був стимулюючим фактором для проведення внутрішніх, політичних та соціально-економічних реформ, гармонізації законодавства згідно з правовими нормами та демократичними принципами країн членів НАТО, прискорення трансформації збройних сил, встановлення цивільного демократичного контролю над оборонними та безпековими секторами держав.

Головним аспектом імплементації стандартів НАТО було питання безпеки. Словаччині, як і Україні, довелося пережити складний період трансформації централізованої планової економіки в ринкову. Але тільки після вступу до НАТО почалося помітне економічне зростання.

Другою словацькою проблемою, яка викликала гострі дискусії, була доля військово-промислового комплексу. Всі спроби відродити ВПК не увінчалися успіхом і лише після вступу до НАТО військове виробництво стало нарощуватися. Насамперед для переозброєння своєї армії. Саме після вступу до НАТО почалася модернізація бронетехніки та інших видів озброєнь словацької армії, які поставляються вітчизняними підприємствами [2].

Порівняння словацького й українського досвіду вражає не лише подібністю аргументації як прихильників, так і противників вступу до Альянсу, а й подібністю непоінформованості громадян і наявністю однакових міфів і стереотипів. Є і суттєва відмінність: у сучасній Україні громадська думка здебільшого підтримує членство в ЄС і не підтримує членства в НАТО [3]. Досвід сусідів важливий для України, оскільки дає можливість на його підставі правильно побудувати кампанію інформування населення.

Можна відзначити, що Словацька Республіка, маючи цілу низку трансформаційних проблем, знайшла в собі сили, можливості пройти через неабиякі випробування та стати повноправним членом Північноатлантичного альянсу. Словаччина після вступу до НАТО зрозуміла, що членство стане не тільки підтвердженням інтеграційних зусиль, але принесе величезну відповідальність – виклик для більш активної участі в міжнародному житті.

Список використаних джерел та літератури

1. Словацький шлях до НАТО: наші брати-слов'яни з Словаччини діляться своїми враженнями від членства в Північноатлантичному Альянсі [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://dif.org.ua/ua/archive/mass_media_archive/dghngrnnnnn.htm

2. Приклад сусідів. Перед вступом до НАТО в Словаччині проходили такі ж гострі дискусії, як і в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/library/18620.html>

3. Шлях Словаччини до НАТО (Вера Солтус) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opad.org.ua/index.php?newsid=1856>

4. Cesta Slovenska do NATO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mzv.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_nato-cesta_slovenska_do_nato

Сидорчук О.

*Львівський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України, м. Львів-Брюховичі*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ПРОТИСТОЯННЯ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Обґрунтовано необхідність посилення державної політики забезпечення соціальної безпеки, заходи реалізації державної соціальної політики в умовах воєнного конфлікту

Ключові слова: соціальна безпека, державна політика, воєнне протистояння, НАТО

Соціальна безпека українського суспільства визначає стан захищеності соціальних інтересів особи і суспільства від загроз національній безпеці, на неї впливають. Неможливість захистити навіть базові потреби і інтереси громадян країни в соціальній сфері національної безпеки створила реальну загрозу керованості внутрішніх процесів в державі та знизила можливості подолання глибокої системної кризи, в якій опинилась Україна. Саме забезпечення соціальної безпеки українського суспільства в системі національної безпеки, має стати центральним концептом, біля якого повинна структуруватися діяльність всіх гілок влади на всіх її рівнях, бо саме гарантування як мінімум базового рівня соціальної безпеки є необхідною передумовою існування і демократичного розвитку суспільства та успішної реалізації всіх інших реформ. Указом Президента України «Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна - НАТО на 2015 рік» [1] передбачено ряд реформ, метою яких є остаточне закріплення демократії та перетворення України на заможну та вільну державу, повністю відповідають цілям європейської та євроатлантичної інтеграції. Вони покликані також сприяти створенню умов для забезпечення національної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності України.

Пріоритети соціальної політики держави на сучасному етапі повинні формуватись із загроз соціальній безпеці. Зберегти, захистити, забезпечити розвиток і реалізацію людського потенціалу країни, створити умови для здійснення соціальних реформ та євроінтеграції, стають першочерговим завданням України. Ефективність соціальної політики держави в контексті соціальної безпеки проявляється у попередженні і зниженні соціальних ризиків для життя і здоров'я людей, у підвищенні правових і соціальних гарантій трудового потенціалу, у відродженні духовно-моральних цінностей, у демократизації соціального управління тощо.

Соціальна політика в умовах воєнного конфлікту стає відповіддю на виклики сьогодення, коли майже перед кожною людиною постають численні небезпеки суспільно-політичного, соціального, економічного, культурного характеру. В ситуації,

коли значно посилюються загрози життю і здоров'ю громадян, прямою ланкою відносин і взаємодії між державою і людиною стає саме соціальна політика як важіль, регулятор, інструмент забезпечення соціальної безпеки людини і суспільства. Завдання сильної держави, що турбується і відповідально ставиться до людини-громадянина, до людського потенціалу полягає у забезпеченні гарантій соціальної безпеки, створенні умов для задоволення людиною своїх соціальних, духовних, матеріальних потреб, потреб у безпеці життя і соціальній захищеності.

Напрямок соціальної політики, націлений на забезпечення соціальної, особистісної безпеки людини, на збереження, розвиток, ефективне використання людського потенціалу, є пріоритетним у зв'язку з тим, що задля людини та її гідного існування формується та конструюється вся система суспільного життя і соціального управління. Спрямувати зусилля держави, суспільства та самої особи на збереження і розвиток людського потенціалу країни, який є головною складовою національного багатства, необхідно за умов урахування сучасного стану і проблем у цій сфері.

Забезпечення соціальної безпеки людини, збереження та розвиток людського потенціалу в нинішніх умовах потребує визначення загроз і напрямів їх запобігання. Сучасними перешкодами на такому шляху є глибока ціннісна, інформаційна, політична дезорієнтація населення країни, яка обумовлює дію зовнішніх чинників, пов'язаних із можливою втратою цілісності країни.

Пріоритетні напрями соціальної політики мають формувати таку систему заходів щодо їх реалізації, яка приведе до значних позитивних зрушень у соціальному та людському розвитку навіть у ситуаціях воєнного конфлікту та умовах значної втрати базових ресурсів життєзабезпечення. Для цього необхідно вжити таких заходів:

подолання протистояння між сторонами конфліктів мирним шляхом, без застосування сили, втрати життя людей; надання переваги переговорним процесам;

подолання кризового стану в соціальній сфері, розробка у Стратегії національної безпеки окремою складовою Стратегії соціальної безпеки та забезпечення її реалізації;

формування системи оцінки, прогнозування, попередження та мінімізації соціальних ризиків і небезпек з урахуванням їх порогових значень;

визначення всіх видів відповідальності, встановлених законодавством України на неправові дії, які спричиняють загрозу та втрату життя і здоров'я людини, та широке висвітлення цієї інформації у ЗМІ й Інтернеті тощо;

створення в Україні системи державного соціального управління, формування умов участі громадськості в соціальному управлінні;

забезпечення збалансованості діяльності між соціальними інститутами держави;

зниження рівня корупції та тінізації відносин у трудовій і соціальній сферах;

забезпечення врахування рівня соціальної безпеки при оцінці ефективності управлінської діяльності органів державної та регіональної влади і місцевого самоврядування;

посилення системи захисту прав людини, удосконалення діяльності правозахисних органів;

сприяння становленню соціальної відповідальності в системі соціальних відносин, забезпечення культивування соціально відповідальної поведінки в дошкільній, освітній, трудовій (професійній) сферах тощо;

забезпечення підвищення ролі та соціальної відповідальності громадянського суспільства у формуванні стратегій (моделей) розвитку держави та суспільства в цілому і за окремими його напрямками;

підвищення ефективності діяльності органів державного та регіонального управління щодо формування і реалізації активної соціальної політики, спрямованої на забезпечення гідних умов існування, економічної активності, соціальної захищеності, самореалізації та соціальної відповідальності людини;

створення сприятливих умови для попередження відтоку за межі країни людського й інтелектуального капіталу;

забезпечення розробки стратегій (програм) антикризового спрямування зі стратегічними цілями збереження та розвитку людського потенціалу;

створити умови для консолідації суспільства на основі національної системи духовних цінностей, у центрі якої перебуває людина, її розвиток, права та свободи, максимально забезпечити задоволення її соціальних і духовних потреб;

забезпечити правовий статус прийнятих Україною Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ), їх розробку та реалізацію на державному і регіональному рівнях;

обґрунтувати та якісно розмежувати соціальні функції держави та регіонів щодо повноважень, обов'язків і відповідальності за людський та соціальний розвиток в умовах децентралізації соціальної політики;

посилити громадський контроль за діяльністю державних і регіональних органів влади щодо соціального та людського розвитку;

забезпечити формування та запровадження системи соціальної відповідальності за стан людського і соціального розвитку на державному, регіональному та виробничому рівнях [2, с.102-105].

Таким чином, сьогодні актуальним є удосконалення механізмів інституційного та організаційно-управлінського забезпечення соціальної безпеки, сприяння розвитку соціального партнерства між органами та структурами виконавчої влади щодо досягнення цілей соціальної безпеки, а також між владою та громадянським суспільством. Важливо зорієнтувати систему національної безпеки та соціальної політики на попередження та запобігання соціальним ризикам та небезпекам, пом'якшення негативних наслідків у разі їх реалізації. В рамках європейської та євроатлантичної співпраці, необхідно запровадити інноваційні підходи у системі соціальної політики щодо збереження людського потенціалу України в умовах системних змін, які відповідають вимогам поступової та ефективної інтеграції.

Література:

4. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна - НАТО на 2015 рік// Указ Президента України №238/2015 від 23.04.2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/238/2015>, - [чинний]

5. Соціальний потенціал сталого розвитку інноваційні механізми формування та використання / О.І. Амоша, О.Ф. Новікова, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк, 2014 - 478с. 0

*Шамборовська О.
Львівський національний університет
імені Івана Франка
(м. Львів)*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНА- НАТО

Невід'ємним і дедалі більш значущим елементом сучасної геополітичної, гео економічної моделі України, що все ще базується на принципі багатовекторності, є відносини з НАТО. Міжнародна економічна діяльність України розвивається не тільки виключно в межах спеціалізованих організацій, метою яких є сприяння торгівлі та інтенсифікації руху факторів виробництва між країнами. У сучасному глобалізованому світі економічні інтереси держав тісно пов'язані з інтересами політичними та військовими.

Такі нові реалії як гібридна війна розпочата Росією на Сході України стали об'єктивною передумовою розширення та диверсифікації партнерства між Україною та Північноатлантичним альянсом. Властиво тут проглядається заінтересованість обидвох сторін:

- для нашої країни розширення різнобічної співпраці з НАТО

є додатковим матеріальним фактором позитивного та якнайшвидшого вирішення конфлікту, а також фактором інтеграції у світове співтовариство;

- для Альянсу – одним з факторів закріплення нової ролі в європейській та світовій політиці як суб'єкта з досить широкою зоною відповідальності.

Разом з тим еволюція статусу Північноатлантичного альянсу означатиме для України виникнення додаткових можливостей геополітичного маневру, появу нових інструментів розв'язання економічних завдань розвитку засобами, які пов'язані із співробітництвом військово-стратегічного характеру.

Ще на початку XXI століття основними серед таких завдань були:

- забезпечення сприятливішого політичного статусу та формування позитивної репутації країни в системі економічних відносин з західними партнерами, зокрема в контексті інтеграційних процесів на Європейському континенті;

- зміцнення державної безпеки та економічної незалежності позаекономічними інструментами, а саме гарантування невторчання інших держав у внутрішні справи, непорушності національних кордонів, усунення внутрішніх джерел напруженості;

- створення умов для використання західних коштів для підтримки обороноздатності країни, а саме проведення таких масштабних заходів як спільні навчання, модернізація полігонів тощо;

- налагодження надійніших механізмів міжнародного співробітництва з метою зпроникненню на територію країни таких негативних елементів та явищ, як наркомафія, тероризм, різні види злочинності, нелегальна міграція;

- розширення міжнародної співпраці в екологічній сфері, зокрема в районах полігонів та проведення військових маневрів;

- забезпечення технологічної безпеки України, насамперед шляхом взаємодії у військово-промисловій сфері, отримання замовлень на виготовлення техніки і проведення спеціалізованих робіт.

На жаль, сучасні українські реалії зводять на нівець усі наведені завдання, оскільки більшість з них вже попросту не є актуальними в умовах військового конфлікту з Росією. На перший план виходять завдання більш конкретні та продиктовані вже існуючими бойовими діями на Сході держави. Сюди слід віднести:

- спільну розробку комплексної концепції співробітництва;
- гарантування збереження та зміцнення ролі України як фактора військово-політичної стабільності в регіоні;
- створення умов для енергетичної незалежності України в першу чергу від Росії;
- забезпечення перекваліфікації військовослужбовців звільнених у запас.

Усі перераховані завдання слід не тільки не відкидати, але реалізовувати їх у найбільш швидкі терміни. У 2014-2015 рр. ми спостерігаємо інтенсифікацію контактів та співпраці з НАТО, але слід враховувати і достатньо консультативну спрямованість цієї співпраці, що обумовлюється обмеженістю економічних функцій цієї організації.

Шлях, який обрала Україна та ситуація, що має місце склалася є досить важкими та тривалими у часі, тому результатів слід очікувати не одразу.

*Литвиненко А.
Львівський національний університет
імені Івана Франка
(м. Львів)*

«БУДУЄМО БЕЗПЕКУ ПОЧИНАЮЧИ З НАРОДУ»

Тематика безпеки (фізичної, психічної, віртуальної та її інших підвидів) непокоїть людство не одну сотню років. На етапі початку 21 століття, разом з новими технологіями, постає і чимало викликів, які поєднують в собі як традиційні види загроз, так і гібриди, засновані на одразу декількох чинниках, часом, нематеріальних – зокрема, різноманітних іпостасей інформаційної зброї, яка застосовується настільки широко, що її жертвою може стати як користувач персонального ЕОМ, так і промислове підприємство, політична партія, або навіть ціла держава. Автор цього есе прагне висвітлити нестандартний підхід до розкриття питання «безпеки», в тому числі, і з точки зору звичайних громадян України.

Загострення українськими ЗМІ питання щодо необхідності побудови якісної системи безпеки, звісно, небезпідставне і своєчасне. Однак, практика показала, що реальний стан справ і те, яку інформаційну їжу подають народові України, абсолютно різні, подекуди несумісні речі. Наприклад, істерія навколо НАТО як була, так і залишається безпідставною з урахуванням реальних вимог для членства в ньому. До того ж, НАТО, не як альянс, а як термін, давно перетворився на своєрідний ярлик для політичних маніпуляцій, які використовуються вітчизняного політиками ледь не на кожному кроці. Фактично, за класифікаціями *С. А. Зелінського* та *С. Г. Крисько*, тема вступу, чи співробітництво з блоком НАТО, є нічим іншим, як одним з видів психологічного тиску на виборця, або ж, звичайного обучача, із застосуванням таких прийомів, як підміна понять, нейролінгвістичне програмування, залякування, тощо. В чому це проявляється? Найперше, не потрібно ставати аналітиком світового рівня, щоб зрозуміти простий і лаконічний постулат: *неможливо інтегруватися до міжнародної системи безпеки, не*

надавши безпеку людям всередині самої держави. Через існуючу модель системи державного управління Україна опинилася на межі банкрутства і економічного колапсу, тому про економічну, підприємницьку, фізичну безпеку не може йти мова. Відповідно, будь-які твердження політиків стосовно інтеграції глобальної системи безпеки є оксюмороном: не побудувавши її для мешканців сіл і міст, неможливо її збудувати на державному, чи наддержавному рівні. Іншим фактором розуміння цієї непростой проблеми є вузьке сприйняття соціумом поняття безпеки, яке через нав'язування ЗМІ змушене думати, що НАТО, ЄС, ОЕСР, чи якась організація на кшталт цього зможе вирішити усі проблеми України. Це не відповідає дійсності. Ярлики з назвами цих організацій у виступах політичних діячів опініон-лідерів, чи інших персон використовуються в маніпуляціях, і ось яким чином:

підміна понять. Знайомим є оголтіле твердження «*Стане Україна членом НАТО/ЄС /G-20/ОПЕС... (потрібне зазначити на свій смак), і заживем.*». Ні. Ці організації аж ніяк не покликані витягувати з болота зубожілі країни, витрачаючи на це десятки мільярдів доларів «вливань». До того ж, не всі правильно розуміють сутність їх роботи та призначення. Фактично, цим комунікатор замилює очі простому люду: в той час, як держава неспроможна забезпечувати людей безкоштовними ліками, пенсійний фонд де-факто банкрут (його борг складає орієнтовно 82-85 млрд. грн), більшість підприємств продані невідомим власникам, чи простоюють, особливо «актуальним» є розповісти про перспективи вступу до однієї з цих організацій. Можна подумати, НАТО допоможе відродити заводи, такі як ЛАЗ, ДМК, Полярон, Південмаш? Зі слів діячів виходить, що ефемерна структура висмикне економіку з дефолту, створить робочі місця, поверне народу України його власність? Принаймні, це, схоже, ототожнюється. Вірніше, не зовсім так: радше, це відволікає людей від їхніх проблем.

- залякування. Один з видів найпотужнішого психологічного тиску, який поєднується з будь-яким іншим видом маніпуляцій. Характерним для місцевих ЗМІ є висвітлення жахів конфлікту на Донбасі. З якою метою? Залякати людей, змусити їх

підкоритися думці опініон-лідерів – в більшості випадків, вони є маріонетками третіх осіб і такими самими маніпуляторами, як і групові комунікатори, та, врешті-решт, забути про свої проблеми, в першу чергу – соціальні. Найбільш цинічним є прийом під умовною назвою «*не-на-часі*», обожнюваний багатьма політичними силами. Фактично, це називається ситуативна маніпуляція – прикриваючись кризовим становищем, політик має змогу виправдати свою бездіяльність. Проте, цей прийом використовується, як *мантра*, і слугує ухиленням від відповіді практично з будь-якого питання соціально-економічного характеру. Як відомо, будь-яка гіпертрофована ідея набуває квазіекзистентного, тобто, потворного вигляду. Використовується політичними діячами, одиницями ЗМІ, т.зв. опініон-лідерами, популярними серед віртуальних спільнот соціальних мереж. Приміром, така особа може заявити, що через складну ситуацію в державі неможе проводити концерти. А пізніше, що, неможе витратити гроші на ліки, виплачувати пенсії, адже... *не-на-часі*. Це звучить дико і по-варварськи, однак відверто нездорові ідеї на кшталт цих знаходять чималу підтримку в ще одного, доволі цікавого різновиду персонажів соціальних мереж – «*псевдопатріотів*», також знаних, як «*свідомі*», або «*свідоміти*» (неологізм походить з російських газет часів Помаранчевої Революції 2003-2004 р.р.), які виникли, як окрема каста під час подій на київському Майдані Незалежності в 2013-2014 р.р. («Євромайдан») і з плином часу сильно піддалися на політичні маніпуляції, ставши за світосприйняттям кимось на зразок фанатиків, які повірили в ефемерні ідеї «державного процвітання» без будь-яких планів його реалізації чи натяків на нього, і будь-якого уявлення, що це в принципі означає, проте готові пожертвувати будь-чим заради нав'язаних, або вигаданих ідей, подекуди навіть своєю власністю і життям.

- *популізм*. Характерна ознака усіх політичних партій України з часу її незалежності. Фактично, він грає роль своєрідного «теплого душу» для заляканих, зубожілих людей. Мабуть, кожен в наші дні чув фразу «*Треба негайно вступати в НАТО..!*». Можна подумати, що від цього викрику НАТО візьме

Україну до себе... і в цей же час рівень життя стане вищий, державний борг в 1,038 трлн. грн. зникне, Південмаш стане випускати спейс-шатли і виведе якість своєї продукції на рівень з «Lockheed», а ЛАЗ матиме великі обсяги замовлень на сучасні міські автобуси, і повноцінно конкуруватиме з гігантами, такими як Neoplan? Ні, і ще раз ні. Практика показує, що популізм розрахований на маргінес, який має схильність вірити брудним політичним маніпуляціям. Чого лиш варта фраза, яка нерідко використовується сучасними політичними діячами «*Ми маємо зробити все, щоб... вступити в ЄС/врятувати село/купувати хворим ліки/розбудовувати автопром/і так далі*». За 24 роки незалежності політики дійсно *зробили все* з вищепереліченого: село вмирає, аграрний комплекс знищено в мотлох, люди помирають тільки від нестачі ліків у кількості 1500 на день, лише за 2015 рік вкрадено 52 мільйони гривень на медикаменти тільки для ВІЛ-інфікованих, а збитки державних підприємств за повний 2014 оцінюються в 400-480 млн. грн.! За *Ван дер Вейном*, політик має обов'язково показати себе свояком: мати інтереси, як і в простого народу, бити себе в груди, і кричати, що розбереться з будь-ким, хто посміє обікрасти людей (а головне, *зробить для цього все*). Результат відображається в реальній діяльності політичних партій, а отже, говориме сам за себе. Про види маніпуляцій можна дискутувати ще довго, тому повернімося до суті. Якщо мова йде про вступ до НАТО, ця ідея не повинна ставати об'єктом для маніпуляції, і більше того, підміняти собою кричущі проблеми в соціальній та економічних сферах України. Питання стосовно вступу до НАТО, чи інших міжнародних організацій є аналітичним, і має досліджуватися фахівцями, а не розглядатися політичними силами, як засіб знайти підтримку у зневірених людей. Відповідно, шлях до безпеки слід починати з низів, і серед тез варто відмітити наступне:

- негайне припинення будь-яких збройних сутичок на Донбасі;
- повна перебудова системи державного управління, адже за наявної навіть добропорядний політик не здатний нічого вдіяти;
- відновлення усього (підкреслюється, *усього*) комплексу

промисловості, перш за все – машинобудівних підприємств, як найбільш бюджетонаповнюючих суб'єктів господарювання державної економіки;

- якісна соціальна політика з суворим дотриманням пільг та соц. гарантій, реальна заборона дискримінації соціально-незахищених верств населення, що переслідується законом незалежно від суб'єкту правопорушення.

- грамотна інвестиційна політика, направлена на увесь світ; ведення співробітництва з абсолютно будь-якими (з географічної точки зору) партнерами;

- землю і підприємства – народу. Запровадження народного акціонування підприємств, себто народного капіталізму, створення профспілок з відповідними повноваженнями та найманими менеджерами на підприємствах. Ради директорів, менеджери і профспілки повинні складати основні компоненти в системі прийняття рішень на підприємствах.

- повернути Народу України всі землі і підприємства, тобто, майно, незаконно відібране і продане за увесь період незалежності.

- децентралізований державний устрій, організований за економічними регіонами, доведений до територіальних общин з широкими повноваженнями і відповідним представництвом в парламенті.

- повна економічна свобода: надання можливості людям заробити гроші для виживання, а згодом – для процвітання.

- планування продуктивної діяльності оборонного сектору з урахуванням найкращого міжнародного досвіду, незалежно від держави, блоку, чи територіальної одиниці.

- перехід на практику прецедентного права. - ліквідація окремих положень, чи нормативно-правових актів національного законодавства, які заважають державі розвиватися і не відповідають міжнародним, в тому числі Європейським стандартам. - побудова соціальної, індустріалізованої, ліберальної держави, за рівнем розвитку здатної на міжнародне співробітництво.

Виходячи з вищенаведеного, слід відзначити, що членство в жодній міжнародній структурі не є панацеєю, якщо це

розглядати з точки зору безпеки кожної людини. Отже, Народ України має самостійно вирішити «*to-be-or-not-to-be*», проаналізувавши тенденції сучасного світу з аналітичної, а не талямічної точки зору.

Зміст

<i>Вовк Р.</i> НАТО в системі сучасної євроатлантичної безпеки	3
<i>Тодоров І.</i> Взаємини України з НАТО в контексті Стратегії національної безпеки (2015 р.)	6
<i>Радковець Ю.</i> Рішучість на шляху до НАТО та ЄС як запорука безпеки України в умовах збройної агресії зі сторони Російської Федерації	11
<i>Кучик О.</i> Трансформація форм та механізмів співпраці України з НАТО в умовах сучасних викликів та загроз.	15
<i>Шемаєв В.</i> Можливості для розвитку міжнародного військово-технічного співробітництва України після припинення коопераційних зв'язків з РФ	18
<i>Касян, С.</i> Логістична підтримка реформування енергетичної сфери України відповідно до стандартів економіки країн НАТО	22
<i>Грибач О.</i> Проблеми застосування стандартів НАТО в ЗС України	25
<i>Лунь Ю.</i> Інформаційна політика НАТО в рамках партнерства з Україною	28
<i>Доскіч Л.</i> Актуалізація міжінституційної взаємодії органів місцевого самоврядування України та Польщі крізь імплементації стандартів НАТО	31
<i>Максимець В.</i> Деякі аспекти імплементації стандартів НАТО Словачькою Республікою: досвід для України	35
<i>Сидорчук О.</i> Державна політика забезпечення соціальної безпеки в умовах воєнного протистояння на сході України	38
<i>Шамборовська О.</i> Соціально-економічне партнерство Україна- НАТО	43
<i>Литвиненко А.</i> Будуємо безпеку починаючи з народу	46